

GESPRESKRINGEN

OLIE voor het VUUR

met Latijns-Amerikaanse pinkstergelovigen in gesprek over Gods Geest

Inleiding

A. De achtergrond van het gesprek met Latijns-Amerikaanse pinkstergelovigen

Door de stormachtige groei van de pinksterbeweging in de afgelopen eeuw, is de pinkstertraditie momenteel de op één na grootste stroming binnen het wereldchristendom. Met name het christendom van het zuiden is gestempeld door de pinksterbeweging. In Latijns-Amerika, dat als het sterkst ‘verpinksterde’ continent geldt, schat men het aantal pinkstergelovigen op zo’n 140 miljoen. In landen als Brazilië en Guatemala behoort rond de 30 procent van de bevolking tot een pinksterkerk.

Dat heeft in de eerste plaats grote betekenis voor deze landen en dit continent. Maar het heeft ook gevolgen voor de wereldkerk en dus voor de kerken in Nederland. Want veel pinksterkerken zijn zeer actief in zending, waarin men zich vooral richt op Moslimlanden en op Europa. Zending is al lang niet meer een éénrichtingsverkeer vanuit Europa en de V.S. naar het zuiden. De stroom die de tegengestelde richting opgaat wordt steeds sterker.

Nu hebben een aantal Nederlandse zendingsorganisaties jarenlang hun best gedaan voor zogenaamde ‘wederkerigheid’. In een evenwichtige en goede relatie weet de gever immers ook te ontvangen. Met andere woorden, men benadrukte dat het bij zending niet alleen ging om het geven van onze rijkdom, maar dat de Nederlandse kerk ook moest leren te ontvangen van de rijkdom van de kerken uit het zuiden. Die rijkdom zag men vooral in hun spiritualiteit en hun eigen manier om het geloof vorm te geven.

Dat ontvangen blijkt nog steeds moeilijk te zijn voor ons. Bij zending denken mensen vooral aan arme mensen in het zuiden die ons geld en hulp nodig hebben om het goede nieuws van Gods koninkrijk met name door vorming en scholing te verspreiden. Dat is en blijft zeker belangrijk, maar zending is zoveel meer dan dat. Zending is geven EN ontvangen binnen het wereldwijde lichaam van de Heer. Door dat ontvangen komt ook onze armoede in zicht, waardoor er meer gelijkwaardigheid ontstaat.

De werkelijkheid heeft ons inmiddels ingehaald. De kerken in het zuiden wachten niet tot wij klaar zijn om te ontvangen. Er zijn inmiddels veel meer zendelingen uit bijvoorbeeld Latijns- Amerika in Nederland dan de meeste mensen in de traditionele kerken weten. En in Zuid-Europa zijn er nog veel meer. De zendingstroom is grotendeels omgekeerd, maar dat wil nog niet zeggen dat er wederkerigheid is. Wij kunnen ons afsluiten voor deze zendelingen, zoals zij zich kunnen afsluiten voor christenen in de traditionele kerken. Het gevaar is levensgroot dat de christenen uit de wereldkerk bij ons om de hoek wonen en hun eigen kerk zijn begonnen, maar dat wij nauwelijks contact met hen hebben. Terwijl wij worstelen met kerkverlating en oude strijdbijlen, zien we niet dat er nieuwe kansen worden aangeboden door de wind uit het zuiden.

Op het theologisch seminarie in Quito waar wij werken, worden ook mensen opgeleid voor zendingswerk. Velen van hen hebben plannen om naar Europa te gaan, met name naar Spanje, Italië of ... Nederland. Hier ontmoeten de twee zendingstromen elkaar. Namens de Protestantse kerk werken we samen met onze collega's aan verbetering van de theologische opleiding van predikanten van voornamelijk arme pinksterkerken, terwijl in het lokaal naast ons mensen zich voorbereiden om bij wijze spreken naar Nederland te gaan voor zendingswerk. Dat lijkt in eerste instantie vreemd. Kunnen wij dan niet beter teruggaan naar ons eigen land om daar aan het werk te gaan? Maar als we met elkaar in gesprek gaan, blijkt dat we niet hetzelfde te bieden hebben. Iemand uit een andere cultuur en een andere traditie kan je helpen om nieuwe wegen in het geloof te ontdekken. Het samengaan van tradities en culturen onder bezielende leiding van de Geest brengt dan ook iets kenmerkends van het koninkrijk van God aan het licht.

Vanuit het perspectief van de wereldkerk en de zendingstroom van zuid naar noord is het dus geen overbodige luxe om in gesprek te gaan met pinkstergelovigen uit Latijns - Amerika. Als Gods wind nu uit het zuiden komt, is het onverstandig om je schrap te zetten. Dat betekent niet dat we met alle winden mee moeten waaien. In de Protestantse kerk wordt bijvoorbeeld heel verschillend gedacht over de invloed van de pinksterbeweging. Sommigen moeten er niet aan denken dat hun kerk zou 'verpinksteren', terwijl anderen juist naar deze invloed op zoek zijn. Contact zoeken met pinkstergelovigen betekent niet gelijk dat je net als hen wilt worden, mocht dat al mogelijk zijn. Het gaat om het ontdekken van hoe we elkaar bij de les van Gods koninkrijk kunnen houden. En wat de Geest van Pinksteren betreft is er veel reden om eerst eens goed te luisteren naar wat anderen hebben ervaren.

B. Opzet van de gesprekskringavonden

Hieronder vinden jullie materiaal voor drie gespreksbijeenkomsten, zodat het luisteren en het gesprek kan beginnen. Eén van de Bijbelse beelden voor de heilige Geest is olie. Zowel olie in de lamp als olie om te zalven maken iets duidelijk van wat Gods Geest doet. In de gesprekskringen lezen we drie Bijbelteksten waarin dit

beeld naar voren komt en zoeken het verband met de verhalen uit Latijns-Amerika. Het is handig om voorafgaand aan de kringbijeenkomsten de tekst door te lezen en afspraken te maken over wie wat doet.

De opzet van elke bijeenkomst is gelijk. Onder het kopje *opwarmen* wordt het thema van de bijeenkomst vanuit het dagelijks leven benaderd. Het volgende onderwerp, de *olietekst* genoemd, is een mini bijbelstudie. Onder het kopje *Pinkstervuur in L.A.* worden twee teksten uit Latijns-Amerika ingeleid. Bovendien hebben we een aantal gespreksvragen bij deze teksten gemaakt. *Delen in het vuur* geeft suggesties om de avond af te sluiten en/of er thuis mee verder gaan.

Het is mogelijk dat er teveel vragen en opdrachten in dit materiaal zitten. In dat geval kun je samen beslissen welke vragen je laat rusten. Voor een bijeenkomst van 1 uur en drie kwartier, kun je de tijd het beste verdelen over de verschillende onderdelen, zodat in elk geval de verschillende stappen worden genomen. Om elk onderdeel het juiste gewicht te geven, kun je dat als volgt doen:

<i>Opwarmen</i>	15 minuten
<i>Olietekst</i>	30 minuten
<i>Pinkstervuur in L.A.</i>	35 minuten
<i>Delen in het vuur</i>	25 minuten

OLIE voor het VUUR

met Latijns- Amerikaanse pinkstergelovigen in gesprek over Gods Geest

Opwarmen:

De laatste jaren is er een opmars van verschillende oliën: heerlijke olijfolie voor het eten, etherische oliën voor de geur en veel soorten olie om je lichaam mee in te smeren. Onder deze invloeden uit het Middellandse Zeegebied kunnen we ons iets beter voorstellen wat olie betekende in de wereld van de Bijbel. Om het gesprek over olie te beginnen, kan iemand wellicht wat verschillende soorten olie meenemen om te proeven, te ruiken en te smeren.

Olie-tekst

De Bijbeltekst voor deze bijeenkomst is 1 Samuël 16: 1 t/m 13, waarin over de zalving van David wordt verteld. David is de tweede persoon in Israëls geschiedenis die de koningszalving ontvangt. Het koningschap was toen zeker nog geen vanzelfsprekendheid (zie voor de achtergrond bijvoorbeeld 1 Samuël 8). Degene die zalft is de oude profeet. Samuël krijgt van God aanwijzingen zodat hij weet wie hij moet zalven. Ga in de tekst na hoe dat proces in zijn werk gaat.

Wat heeft de zalving voor gevolgen (op korte en lange termijn) voor het leven van David?

De zalving met olie staat symbool voor het door God uitgekozen zijn voor een bepaalde taak, waarvoor de uitgekozen persoon de Geest ontvangt (zie vers 13). Gezien het verloop van Davids leven betekent dat niet dat hij altijd goede keuzes maakt. Wat betekent het dan wel?

Pinkstervuur in Latijns-Amerika

De olie van de zalving door de Geest is in de Bijbel verbonden met de roeping tot een bijzondere taak. Op dit seminarie hebben veel van onze studenten een uitgesproken roepingsbesef dat hen motiveert voor hun studie en hun werk in de kerk. De zalving met de heilige Geest is een onderwerp waarover hier vaak wordt

gesproken. In de teksten van **Adrian Paguay** en **Orelvis Benítez** komt hun roeping ter sprake, waarbij ze een verband leggen met wat de heilige Geest doet.

Gespreksvragen:

1. Wat valt je op als je deze teksten leest? Wat is herkenbaar? Wat hoor je voor nieuws over de heilige Geest, dat je uit eigen ervaring niet zo kent?
2. Wat betekent roeping voor jou en voor je functioneren in de kerkelijke gemeenschap en de samenleving? Op welke manier verbindt jouw roeping je met de heilige Geest?
3. Waarover zou je met deze studenten door willen praten?

Delen in het vuur

Wat neem je mee van dit gesprek? Iedereen krijgt een klein papiertje om in één of twee woorden op te schrijven wat jou heeft geraakt. Schrijf ook je naam op het briefje. Laat het even stil worden zodat iedereen daar over na kan denken. Als iedereen iets heeft opgeschreven, leest iedereen het woord voor dat zij of hij heeft opgeschreven en legt kort uit waarom dit je geraakt heeft.

Daarna geeft iedereen het papiertje aan degene die naast je zit. Die mag het papiertje mee naar huis nemen om er nog eens over na te denken en de volgende kringavond weer mee te nemen.

We sluiten af met gebed in een vorm die het best bij het gezelschap van de kring past.

OLIE voor het VUUR

met Latijns-Amerikaanse pinkstergelovigen in gesprek over Gods Geest

Opwarmen

Olie is een brandstof die al lang niet meer alleen in olielampen gebruikt wordt. In de vorm van aardolie is het de grootste energieleverancier van onze economie. De olie-crisis in de zeventiger jaren heeft duidelijk gemaakt hoe sterk afhankelijk we zijn van olie en dat is nog nauwelijks veranderd. Ook Latijns-Amerika kent olieproducerende landen, waarvan Venezuela de bekendste is (zie het verhaal van Keydi Dávila en Cruz Paniagua). Door onze afhankelijkheid van olie is de macht over olie een belangrijke factor in de politiek. Presidenten als Chávez (Venezuela), Morales (Bolivia) en Correa (Ecuador) hebben de macht van grote internationale oliebedrijven ingeperkt en de energiewinning deels genationaliseerd, zodat de inkomsten aangewend kunnen worden om hun politieke idealen te verwezenlijken. Probeer eens na te gaan hoe ver de invloed van de olie in Nederland reikt. Op welke terrein van het leven zijn wij afhankelijk van olie-kracht en olie-macht?

Olie-tekst

In het leven van Jezus blijkt hoezeer de heilige Geest kracht / energie geeft, die net als in het voorbeeld van de olie leidt tot (over)macht.

De zalving van Jezus wordt door de evangeliëschrijvers in twee verhalen naar voren gehaald. Het eerste moment wordt door alle vier de evangeliën genoemd: de doop van Jezus door Johannes in de Jordaan. Ik kies nu voor de weergave door Marcus, omdat die zo kort en krachtig is: Marcus 1: 9 t/m 13. De doop van Jezus kun je vergelijken met zijn zalving. De zalving gebeurt nu niet door olie, maar door de Geest die als een duif op hem neerdaalt.

Wat betekent het volgens jullie dat Jezus gezalfd is met de heilige Geest? Hoe zie je dat terug in het leven van Jezus?

Matteüs en Lukas bieden ook nog een verhaal over een zalving met olie. Die zalving wordt niet uitgevoerd door een profeet of priester, maar door een vrouw (in de versie van Lukas 7 een 'zondares' genoemd). Dat is in de cultuur waarin Jezus leefde absoluut niet gebruikelijk. Voor deze bijeenkomst lezen we de versie van

Matteüs, hoofdstuk 26: 6 t/m 13. Deze zalving wordt door Jezus uitgelegd als een voorbereiding van zijn lichaam op het graf (vers 12). Je kunt deze zalving uitleggen als een speciale voorbereiding op zijn gevangenneming, proces en dood. Daarmee maakt deze vrouw niet alleen duidelijk dat dit Jezus' roeping is, maar ook dat de Geest met hem meegaat op deze weg.

Teruglezend in Marcus 1 zien we dat de Geest Jezus in de woestijn leidt, waar hij door de Satan op de proef wordt gesteld. In het leven van Jezus gaat de Geest met Jezus mee in de grootste krachtmetingen. Wat zegt dat over de heilige Geest?

Die kracht van Gods Geest geeft Jezus uiteindelijk (over)macht. Zoals Marcus het zo mooi zegt: 'Hij leefde er te midden van de wilde dieren en engelen zorgden voor hem.' (vers 13) Met andere woorden, de wilde dieren doen hem geen kwaad en de engelen zijn hem ondergeschikt. Daarmee is Pasen en de overwinning van de dood door Marcus eigenlijk al helemaal aan het begin van zijn boek onthuld.

Wat is naar jouw idee de betekenis van de macht van Jezus, de Gezalfde? Wat heeft die macht te maken met de heilige Geest?

Pinkstervuur in Latijns-Amerika

Eén van de thema's in de verhalen uit Latijns-Amerika is de Geest die kracht geeft in moeilijke omstandigheden. Dit komt terug in het verhaal van **Ana Michelen**a en in de tekst die onze dominee, **Luz Myriam Alvarez** schreef. Bij beiden heeft het te maken met hun levensverhaal. Ana (die hier altijd Anita wordt genoemd, wat Anaatje betekent.) zegt dat ze altijd erg verlegen was en zeker niet zomaar in het openbaar iets durfde te zeggen. Luz Myriam vertelt over de moeilijke momenten in haar leven (zowel haar man als haar kleinzoon zijn erg ziek), waarop de aanwezigheid van de heilige Geest kracht geeft die ze zelf niet heeft. Voor beiden geldt dat de aanwezigheid van de Geest juist heel belangrijk is als je geconfronteerd wordt met je onvermogen of onmacht.

Anita beschrijft een bijzondere ervaring, die in pinksterkringen de 'doop met de heilige Geest' wordt genoemd. Dit wordt wel vergeleken met een zalving, die de kracht van Gods Geest heel sterk voelbaar maakt, zo sterk dat je lichaam hierop reageert (tongentaal, tranen die blijven stromen, sommige mensen krijgen het heel warm etc).

Gespreksvragen:

1. Wat valt je op als je deze teksten leest? Wat is herkenbaar? Wat hoor je voor nieuws over de heilige Geest, dat je uit eigen ervaring niet zo kent?
2. Wat betekent de kracht van de heilige Geest voor jou? Is er een verband tussen het ervaren van de kracht van Gods Geest en de ervaring van je

onvermogen of onmacht? Speelt de gemeenschap van de kerk een rol in het ervaren van Geestkracht?

3. Uit het leven van Jezus wordt duidelijk dat het weerstaan van de beproeving en het overwinnen van de dood leidt tot macht. Geeft de kracht van de heilige Geest ook aan ons een bepaald soort (over)macht? Hoe denken Ana en Luz Myriam daarover en wat zeggen jullie in Nederland?
4. Waarover zou je met Luz Myriam en Ana door willen praten?

Delen in het vuur

De afgelopen tijd was het briefje met daarop het kernwoord van één van je mede kringleden bij jou. Heb je daar nog verder over nagedacht? Of hebben jullie nog contact gehad om er over te praten? Was er overeenkomst tussen wat jou had aangesproken en wat er op het briefje stond dat je meenam, of was het juist iets heel anders? Neem de tijd om hierover te praten. NB. Iedereen houdt het briefje dat je vorige keer hebt gekregen gewoon bij zich, tot aan de derde kringavond.

Iedereen krijgt weer een briefje en schrijft opnieuw op wat je geraakt heeft. Net als de vorige keer geeft iedereen kort een uitleg bij zijn of haar woord. Zie je een verandering bij jezelf of bij elkaar of juist continuïteit? Verbinden jullie de heilige Geest met wat jullie op deze kring met elkaar bespreken en delen? Hoe is de Geest aanwezig? Tot slot geef je je briefje weer aan iemand anders, dat mag dezelfde persoon zijn als de vorige keer, maar ook een ander.

Net als de vorige keer sluiten we af met een gebed.

OLIE voor het VUUR

met Latijns-Amerikaanse pinkstergelovigen in gesprek over Gods Geest

Opwarmen

Voor elke eigenaar van een auto is het kaartje aan het stuur waarop staat met welke kilometerstand de olie verversd moet worden van cruciaal belang. Een tijdje geleden was dat kaartje even uit ons zicht geraakt, zodat we opeens bijna 2000 kilometer verder waren gereden dan wenselijk. De garagehouder waarschuwde ons na de beurt: er was maar een klein beetje olie uit de motor gekomen. Als we nog een tijdje de verversing hadden uitgesteld, was onze motor vastgelopen. Dat zou zonde zijn, want ook al is de auto al bijna 10 jaar, het is een vitaal oudje dat elke dag nog vrolijk vele berghellingen beklimt. Olie laat dingen gesmeerd lopen. Dat geldt niet alleen in de techniek. Ook in de keuken maakt olie een proces mogelijk. Door olie in de pan te doen, bakt de groente of het vlees niet gelijk aan de pan vast. Olie geleidt de warmte, zodat het eten gaar wordt en er een mooi bruin korstje ontstaat. Bedenk nog een paar processen die door olie mogelijk gemaakt worden. Wat zeggen al deze processen over de kwaliteiten van olie?

Olie-tekst

In het bekende verhaal van Jezus over de vijf wijze en de vijf dwaze meisjes, dat in Matteüs 25: 1 t/m 12 is te vinden, speelt lampolie een cruciale rol in de relatie tot de bruidegom. Als olie hier alleen maar te maken had met de lichtvoorziening, was het oordeel van de bruidegom in vers 12 niet zo beslist geweest. Net zoals in de voorbeelden hierboven gaat het om een kwaliteit van olie, die een proces mogelijk maakt. Als die olie er niet is, dan valt alles stil.

Het is de bedoeling dat jullie eerst het verhaal lezen en dan hier verdergaan. In de beeldtaal van dit verhaal maakt de olie in de lamp het voor de wachtende meisjes mogelijk om het bruiloftsfeest mee te vieren. De enige mogelijkheid om mee te doen, is tegelijkertijd met de bruidegom mee naar binnen te gaan. Uit de verhalen die Matteüs in hoofdstuk 24 en 25 bij elkaar heeft gezet, wordt duidelijk dat het bruiloftsfeest een beeld is voor de voltooiing van Gods koninkrijk en de komst van de bruidegom verwijst naar de 'komst van de Mensenzoon'. Zoals inmiddels duidelijk is, verwijst de olie naar wat de heilige Geest doet.

Naar welk proces verwijst de olie in deze gelijkenis? Als dat helder is, kun je misschien ook begrijpen waarom de bruidegom aan het einde tegen de dwaze meisjes zegt: 'Ik ken jullie werkelijk niet' (vers 12).

Pinkstervuur in Latijns-Amerika

Latijns-Amerika is een verzamelnaam voor een enorm gebied met grote verschillen op het gebied van cultuur en natuurlijke omgeving. Men onderscheid drie grote gebieden: Zuid-Amerika, Midden-Amerika en de Cariben. Binnen Zuid-Amerika is de tweedeling tussen bergland en kust erg belangrijk. De bergbevolking is over het algemeen rustiger en ingetogener, meer gericht op werken. De kustbewoners zijn uitbundiger en luidruchtiger en weten vrijwel overal een feest van te maken. De Caribische bevolking lijkt op de kustbewoners, maar overtreffen hen vaak.

In de tweede bijeenkomst kwamen twee Latino's uit de Andes aan het woord, Anita uit Quito en Luz Myriam (oorspronkelijk) uit Bogotá. Voor deze laatste bijeenkomst willen we de andere kant van Latijns-Amerika aan het woord laten: **Cruz Paniagua** komt uit Venezuela en heeft alle trekken van een enthousiaste en vrolijke kustbewoner. **Yusimi Mirabal** is blond en blank als veel Nederlandse vrouwen, maar als je haar hoort praten en lachen weet je genoeg: Yusimi komt uit Cuba ('wij praten allemaal heel veel en heel hard').

Beiden leggen de nadruk op de intimiteit van hun relatie met God, die door de heilige Geest voor hen een vriendschap (Yusimi) of een liefdesrelatie (Cruz) wordt. De heilige Geest maakt dus het proces mogelijk dat God een vriend en geliefde wordt.

Gespreksvragen:

1. Wat valt jullie op als je deze teksten leest? Wat is herkenbaar? Wat hoor je voor nieuws over de heilige Geest, dat je uit eigen ervaring niet zo kent?
2. Je zou kunnen zeggen dat de heilige Geest de olie is die intieme relatie met God mogelijk maakt. Wat zeggen Yusimi en Cruz daarover? Wat vind je van dat beeld en de manier waarop zij hierover schrijven?
3. Waarover zou je met Yusimi en Cruz door willen praten?

Delen in het vuur

De briefjes van de vorige bijeenkomst komen weer tevoorschijn en er is gelegenheid om te vertellen op welke manier het briefje dat je vorige keer mee hebt gekregen je heeft bezig gehouden (of niet). Daarna krijgt iedereen opnieuw een briefje waarop je kunt schrijven wat je deze derde avond heeft geraakt. Als

iedereen dat opgeschreven heeft, moeten de oude briefjes ook weer terug naar de oorspronkelijke eigenaar. Nu heeft iedereen drie briefjes met drie kernwoorden. Welke lijn ontdekken jullie daarin? Welke rol spelen de verhalen uit Latijns-Amerika in die ontwikkeling? En waarin zien jullie de aanwezigheid van Gods Geest in dit proces van de kring?

Net als de vorige keer sluiten we af met een gebed.